

Կ Ա Ր Գ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ ՀԱՇՎԱՐԿՆԵՐԻ
ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ՀԱՇՎԵՀԱՄԱՐՆԵՐԻ
ԿՈՂԱՎՈՐՄԱՆ

ԳԼՈՒԽ 1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն կարգը սահմանում է Պետական արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկների իրականացման համակարգում, ինչպես նաև ենթապահառուների մոտ կիրառվող դեպո հաշվեհամարների կողավորման սկզբունքները:
2. Սույն կարգի իմաստով՝
 - ա) Պարտատոմս՝ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության լիազորած մարմնի կողմից թողարկված պարտատոմսեր և այլ արժեթղթեր, որոնց հաշվառումը իրականացվում է համակարգի կողմից:
 - բ) Համակարգ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի պետական արժեթղթերի հաշվառման և հաշվարկների իրականացման համակարգ:
 - գ) Մասնակից՝ համակարգում դեպո հաշիվ ունեցող անձ:
Համակարգի մասնակիցներ են՝ պահառու (Կենտրոնական բանկը), թողարկողը (Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսների և էկոնոմիկայի նախարարությունը), ենթապահառուները (գործակալները, դիլերները և Գանձապետական պահառուն), գործակալ/դիլեր չհանդիսացող առևտրային բանկերը, Կենտրոնական դեպոզիտարիան:
 - դ) Պահառու՝ թողարկողի առջև պարտատոմսերի տեղաբաշխման, շրջանառության և մարման սպասարկման պարտավորությունները կրող, պարտատոմսերի թողարկման գլոբալ հավաստագիրը պահող և հաշվառող, պահառուական գործունեություն իրականացնող ենթակառուցվածք, որը վարում է համակարգի մասնակիցների դեպո հաշիվները: Պահառուի գործառույթներն իրականացնում է Կենտրոնական բանկը:
 - ե) Ներդրող՝ պարտատոմսերի սեփականատեր հանդիսացող և ենթապահառուի մոտ պարտատոմսերի դեպո հաշիվ ունեցող ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձ:
 - զ) Ենթապահառու՝ պահառության գործունեություն իրականացնող ենթակառուցվածք, որը վարում է ներդրողների դեպո հաշիվները:
Սույն կարգի իմաստով՝ ենթապահառու են՝ գործակալները/դիլերները և Գանձապետական պահառուն:
 - է) Դեպո հաշիվ՝ պարտատոմսերի հաշվառման համար նախատեսված պահառուի/ենթապահառուի գրառումների բազմություն, որը միավորված է ընդհանուր հատկանիշներով:
 - ը) Ակտիվային դեպո հաշիվ՝ դեպո հաշիվ, որում պարտատոմսերը հաշվառվում են ըստ պահպանման տեղի:
 - թ) Պասիվային դեպո հաշիվ՝ դեպո հաշիվ, որում պարտատոմսերը հաշվառվում են ըստ պատկանելության:
 - ժ) Անալիտիկ դեպո հաշիվ՝ դեպո հաշիվ, որում հաշվառվում են առանձին մասնակցի կամ ներդրողի իրավունքները բոլոր թողարկումների պարտատոմսերի նկատմամբ, որոնք ունեն միևնույն կարգավիճակը (պասիվային հաշիվների համար), կամ որում հաշվառվում են բոլոր թողարկումների պարտատոմսերն ըստ պարտատոմսերի առանձին պահպանման տեղի (ակտիվային հաշիվների համար):
 - ժա) Ենթահաշիվ՝ անալիտիկ հաշվի ներքո բացված հաշիվ, որում հաշվառվում են տվյալ կարգավիճակի առանձին թողարկման պարտատոմսերը: Ենթահաշիվը դեպո հաշվառման նվազագույն անբաժանելի միավորն է:
 - ժբ) Կենտրոնական բանկ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ:

3. Պարտատոմսերի հաշվառումն իրականացվում է պահառուի և ենթապահառուների մոտ վարվող համապատասխան դեպո հաշիվներով՝ Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված «Հայաստանի Հանրապետության պետական պարտատոմսերի պահառության գործունեության մասին կարգի» համաձայն:

ԳԼՈՒԽ 2. ՊԱՀԱՌՈՒԻ ՄՈՏ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԵՐԻ ԱՆԱԼԻՏԻԿ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ

4. Անալիտիկ հաշվառման նպատակով պահառուի մոտ բացվում են անալիտիկ հաշիվներ (ակտիվային և պասիվային):

Պահառուի մոտ կիրառվում են դեպո հաշիվների հետևյալ տեսակները՝

ա) ենթապահառուի, գործակալ/դիրք չհանդիսացող առևտրային բանկերի սեփական պարտատոմսերի դեպո հաշիվներ.

բ) ենթապահառուի ներդրողներին պատկանող պարտատոմսերի ամփոփ դեպո հաշիվներ.

գ) թողարկողի դեպո հաշիվներ.

դ) պահառուի դեպո հաշիվներ.

ե) Կենտրոնական դեպոզիտարիայի դեպո հաշիվներ:

5. Հաշվեհամարներն ունեն հետևյալ կառուցվածքը՝

X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
----	----	----	----	----	----	----	----

*

**

* - X1X2X3X4X5 - նիշերը հաշվետիրոջ կողմն է,

** - X6 - նիշը կարգավիճակի կողմն է,

*** - X7 - նիշը դեպո հաշվի տեսակի կողմն է,

**** - X8 - նիշը ստուգիչ նիշն է:

Հաշվետիրոջ կողմն տրվում է պահառուի կողմից՝ Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի վճարահաշվարկային համակարգի մասնակիցների, վերջիններիս հաճախորդների հաշվեհամարների, ինչպես նաև տեղեկատվական համակարգերի մասնակիցների կողմից» կարգի համաձայն:

X6-X7 նիշերը տառաթվային են (0-9 թվեր և անգլերեն այբբենարանի տառեր):

Ստուգիչ նիշը հաշվարկվում է Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված կարգով (հավելված 1, կցվում է):

ԳԼՈՒԽ 3. ԹՈՂԱՐԿՈՂԻ ԴԵՊՈ ՀԱՇՎՆԵՐԸ

6. Թողարկողի դեպո հաշիվ՝ պասիվային հաշիվ է, որը բացում և վարում է պահառուն՝ թողարկողի կողմից թողարկված պարտատոմսերը հաշվառելու համար:

7. Պարտատոմսերը հաշվառվում են ըստ հետևյալ կարգավիճակով հաշիվների (X6 մասնիկը)՝

ա) տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսեր՝ պարտատոմսեր, որոնք թողարկողի կողմից թողարկվել են և ներկայացված են տեղաբաշխման համար,

բ) հետ գնված պարտատոմսեր՝ պարտատոմսեր, որոնք հետ են գնվել թողարկողի կողմից մինչև մարման օրը,

գ) մարված պարտատոմսեր՝ պարտատոմսեր, որոնք դուրս են եկել շրջանառությունից, և որոնք դիմաց հասանելիք գումարը վճարվել է:

8. Թողարկողի դեպո հաշիվներն ունեն հետևյալ կառուցվածքը՝

Հաշիվ							
X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
		↑			↑	↑	↑
		*			**	***	****

- * Թողարկողի կոդ
- ** «Տեղաբաշխման ենթակա պարտատոմսեր» կարգավիճակ - 1
- «Հետ գնված պարտատոմսեր» կարգավիճակ - 2
- «Մարված պարտատոմսեր» կարգավիճակ - 3
- *** «Թողարկողի պարտատոմսեր» հաշիվների խմբի իդենտիֆիկատոր -1
- **** Ստուգիչ նիշ:

ԳԼՈՒԽ 4. ՊԱՀԱՌՈՒԻ ԴԵՊՈ ՀԱՇԻՎԸ

9. Պահառուի դեպո հաշիվ՝ ակտիվային հաշիվ է, որտեղ հաշվառվում է թողարկողի կողմից թողարկված և պահառուի կողմից հաշվառման վերցված պարտատոմսերի ծավալը: Ընդ որում, թողարկված պարտատոմսերի հանրագումարը պետք է համընկնի գլոբալ հավաստագրերում (կամ թողարկողի հրամաններում) նշված պարտատոմսերի ընդհանուր ծավալի հետ:

10. Պահառուի դեպո հաշիվն ունի հետևյալ կառուցվածքը՝

Հաշիվ							
X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
		↑			↑	↑	↑
		*			**	***	****

- * Պահառուի կոդ - 103000
- ** «Ընդունված հաշվառման» կարգավիճակ - 0
- *** « Պահառուի պարտատոմսեր» հաշիվների խմբի իդենտիֆիկատոր - 0
- **** Ստուգիչ նիշ:

ԳԼՈՒԽ 5. ԵՆԹԱՊԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ, ԳՈՐԾԱԿԱԼ/ԴԻԼԵՐ ՉՀԱՆԴԻՍԱՑՈՂ ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԲԱՆԿԵՐԻ ԴԵՊՈ ՀԱՇԻՎՆԵՐԸ

11. Պահառուի մոտ յուրաքանչյուր գործակալ/դիլեր հանդիսացող ենթապահառուի համար վարվում է 2 տեսակի դեպո հաշիվ՝ ենթապահառուի սեփական պարտատոմսերի դեպո հաշիվ և տվյալ ենթապահառուի ներդրողներին պատկանող պարտատոմսերի ամփոփ դեպո հաշիվ: Գանձապետական պահառուի համար բացվում է միայն ներդրողներին պատկանող պարտատոմսերի ամփոփ դեպո հաշիվ, գործակալ/դիլեր չհանդիսացող առևտրային բանկերի համար վարվում է միայն իրենց սեփական պարտատոմսերի դեպո հաշիվ:

12. Ենթապահառուի, գործակալ/դիլեր չհանդիսացող առևտրային բանկի դեպո հաշիվը ունի հետևյալ կառուցվածքը՝

Հաշիվ							
X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
		↑ *			↑ **	↑ ***	↑ ****

- * Ենթապահառուի, գործակալ/դիլեր չհանդիսացող առևտրային բանկի կողմ
- ** «Ազատ» կարգավիճակ – 4
«Գրավով սահմանափակված» կարգավիճակ - 5
«Արգելադրված» (կալանված) կարգավիճակ – 6
«Գրավադրված արգելադրված (կալանված)» կարգավիճակ – 8
- *** «Սեփական պարտատոմսեր» հաշվի տեսակի կողմ - 2
«Ներդրողներին պատկանող պարտատոմսեր» ամփոփ դեպո հաշվի տեսակի կողմ - 3
- **** Ստուգիչ նիշ:

13. Պարտատոմսերի հաշվառումն իրականացվում է ըստ հետևյալ կարգավիճակով հաշիվների (X6 մասնիկը)՝

- ա) «ազատ» կարգավիճակում համարվում են այն պարտատոմսերը, որոնց հետ գործառնությունների իրականացման սահմանափակում չկա,
- բ) «գրավով սահմանափակված» կարգավիճակում համարվում են այն պարտատոմսերը, որոնք գրավադրված են գրավատուի կողմից (համաձայն գրավադրման/ պայմանագրի),
- գ) «արգելադրված (կալանված)» կարգավիճակում համարվում են ազատ պարտատոմսերը, որոնց օգտագործման վրա արգելանք է դրված դատարանի որոշմամբ (դատավճռով):
- դ) «գավադրված արգելադրված (կալանված)» կարգավիճակում համարվում են գրավադրված պարտատոմսերը, որոնց օգտագործման վրա արգելանք է դրված դատարանի որոշմամբ (դատավճռով):

ԳԼՈՒԽ 6. ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՊՈԶԻՏԱՐԻԱՅԻ ԴԵՊՈ ՀԱՇԻՎԸ

14. Կենտրոնական դեպոզիտարիայի դեպո հաշիվ՝ պասիվային հաշիվ է, որտեղ հաշվառվում է Հայաստանի ֆոնդային բորսայում առևտրի համար նախատեսված պարտատոմսերի ծավալը: Ընդ որում, սեփական և ներդրողների պարտատոմսերը հաշվառվում են ընդհանուր ձևով:

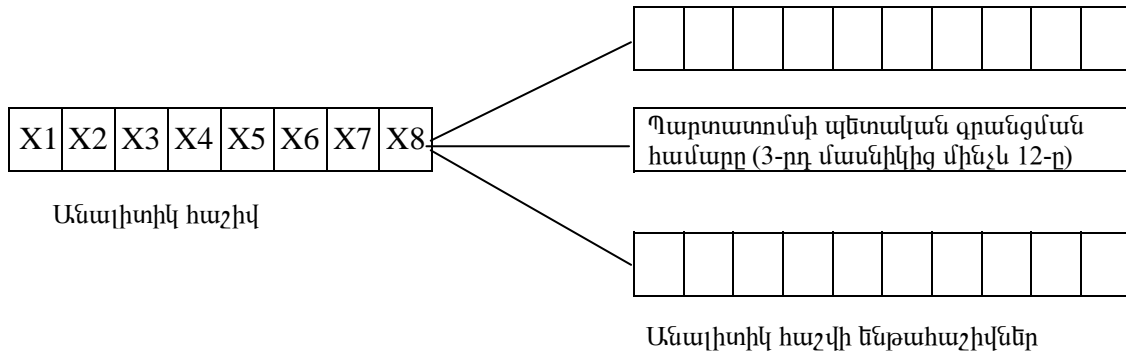
15. Կենտրոնական դեպոզիտարիայի դեպո հաշիվն ունի հետևյալ կառուցվածքը՝

Հաշիվ							
X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
		↑ *			↑ **	↑ ***	↑ ****

- * Կենտրոնական դեպոզիտարիայի կողմ
- ** «Առևտրի համար նախատեսված» կարգավիճակ - 7
- *** «Կենտրոնական դեպոզիտարիայի պարտատոմսեր» հաշվի տեսակի կողմ - 4
- **** Ստուգիչ նիշ:

ԳԼՈՒԽ 7. ԵՆԹԱՀԱՇԻՎՆԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ

16. Յուրաքանչյուր անալիտիկ հաշվի ներքո բացվում են ենթահաշիվներ՝ ըստ յուրաքանչյուր թողարկման պարտատոմսերի:

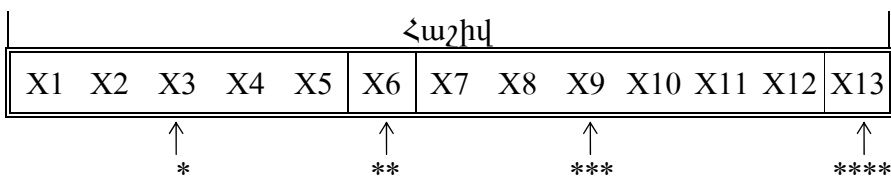

Ենթահաշիվները կազմված են տվյալ պարտատոմսի 12-նիշանոց պետական գրանցման համարի 3-րդից մինչև 12-րդ նիշերը ներառյալ (առաջին երկու նիշերը ներկայացնում են երկիրը (ԷյԷՄ (AM)) և ենթահաշիվների մեջ չեն ներառվում)՝ ընդամենը 10 նիշ (արժեթղթի ունիկալ համարը և ստուգիչ նիշը):

ԳԼՈՒԽ 8. ԵՆԹԱՊԱՀԱՌՈՒԻ ՄՈՏ ՎԱՐՎՈՂ ԴԵՊՈ ՀԱՇԻՎՆԵՐԸ

17. Ենթապահառուի մոտ պարտատոմսերը հաշվառելու նպատակով բացվում են դեպո հաշիվներ՝ ըստ առանձին ներդրողների և ենթապահառուի սեփական պարտատոմսերի դեպո հաշիվ: Ենթապահառուի մոտ բացվող դեպո հաշիվների երկարությունը 13 նիշ է, որոնք պարտադիր են: Գործարքների կատարման հանձնարարականներում, ինչպես նաև հաղորդագրությունների ֆորմատների համապատասխան դաշտերում նշվում են տվյալ ենթապահառուի սեփական պարտատոմսերի և/կամ տվյալ ենթապահառուին պատկանող ներդրողի (ներդրողների) 13-նիշանոց դեպո հաշիվները:

18. Ենթապահառուի մոտ վարվող դեպո հաշիվներն ունեն հետևյալ կառուցվածքը՝

- * Ենթապահառուի կոդ
- ** Հաշվի կարգավիճակ՝
- *** Տվյալ ենթապահառուի ներդրողի կոդ
- **** Ստուգիչ նիշ

X6 մասնիկը կարող է ունենալ հետևյալ կոդերը՝

- 4 ազատ
- 5 գրավով սահմանափակված
- 6 արգելադրված (կալանված)
- 7 առևտրի համար նախատեսված
- 8 գրավադրված արգելադրված (կալանված)

X7X8X9X10X11X12 - տվյալ ենթապահառուի ներդրողի կողմ է, որը տրվում է ենթապահառուի կողմից, ընդ որում.

X7X8 մասնիկները ցույց են տալիս ներդրողի տեսակը.

X7 մասնիկը ցույց է տալիս ներդրողի կարգավիճակը՝

- 1 ռեզիդենտ ներդրողներ,
- 2 ոչ ռեզիդենտ ներդրողներ,

X8 մասնիկը ցույց է տալիս ներդրողի խումբը ըստ պատկանելության՝

- 1 բանկային հաստատություններ,
- 2 արժեթղթերի շուկայի մասնակիցներ (բրոքերային գրասենյակ և այլն),
- 3 ֆինանսավարկային կազմակերպություններ (ոչ բանկային հաստատություններ),
- 4 այլ իրավաբանական անձ,
- 5 այլ ֆիզիկական անձ:

Ներդրողների կողմ տրվում է ենթապահառուի կողմից: Յուրաքանչյուր ենթապահառու ինքն է որոշում իր ներդրողների կողերի կառուցվածքը՝ հաշվի առնելով, որ ներդրողի կողը չի կարող հավասար լինել "000000", որն արտացոլում է ենթապահառուին պատկանող սեփական պարտատոմսերը:

X13- ստուգիչ նիշն է, որը հաշվարկվում է Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված կարգով (հավելված 1, կցվում է):

Ստուգիչ նիշի ձևավորման ալգորիթմը

Ստուգիչ նիշի հաշվարկման ժամանակ իրականացվում են հետևյալ հաջորդական քայլերը՝

1. Լատինական այբուբենի յուրաքանչյուր տառին համապատասխանում են թվային արժեքներ՝ սկսած 10-ից՝

A=10	G=16	M=22	S=28	Y=34
B=11	H=17	N=23	T=29	Z=35
C=12	I=18	O=24	U=30	
D=13	J=19	P=25	V=31	
E=14	K=20	Q=26	W=32	
F=15	L=21	R=27	X=33	

2. Հաշվեհամարի նիշերից յուրաքանչյուրը բազմապատկվում է իրեն համապատասխանող կշռային գործակցով (1 և 2 թվերով):

3. Բազմապատկման արդյունքները գումարվում են, ընդ որում, յուրաքանչյուր նիշ գումարվում է որպես առանձին թիվ (տես օրինակը):

4. Ստուգիչ նիշը ստանալու համար գումարման արդյունքում ստացված թվին հաջորդող և առանց մնացորդի 10-ին բաժանվող թվից հանվում է վերոհիշյալ գումարման արդյունքը: Բազմապատկման արդյունքների գումարման արդյունքում առանց մնացորդի 10-ին բաժանվող թիվ (օրինակ 30, 40 և այլն) ստանալու դեպքում ստուգիչ նիշը հավասար է 0-ի:

Հաշվեհամարի ստուգիչ նիշի հաշվարկ՝

Օրինակ 1. **121002795823K**

1	2	1	0	0	2	7	9	5	8	2	3	K	–	Կոդ
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	–	(բազմապատկում)
1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		–	կշռային գործակիցներ
<hr/>													–	բազմապատկման արդյունքներ
1	4	1	0	0	4	7	18	5	16	2	6			

$$1+4+1+0+0+4+7+1+8+5+1+6+2+6=46$$

$$K=50-46=4$$

Հաշվեհամարը՝ **1210027958234**

Օրինակ 2. **214001000000K**

2	1	4	0	0	1	0	0	0	0	0	0	K	–	Կոդ
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	–	(բազմապատկում)
1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2		–	կշռային գործակիցներ
<hr/>													–	բազմապատկման արդյունքներ
2	2	4	0	0	2	0	0	0	0	0	0			

$$2+2+4+0+0+2+0+0+0+0+0+0=10$$

Քանի որ գումարման արդյունքում ստացված թիվը (10) առանց մնացորդի բաժանվում է 10-ի, ստուգիչ նիշը հավասար է 0-ի:

Հաշվեհամարը՝ **2140010000000**

Ստուգիչ նիշի ստուգման ալգորիթմ

Հաշվեհամարում ստուգիչ նիշի ստուգումն իրականացվում է հետևյալ հաջորդական քայլերի միջոցով՝

1. Հաշվեհամարի նիշերը (ներառյալ՝ ստուգիչ նիշը) բազմապատկվում են իրենց համապատասխանող կշռային գործակցով (2 և 1 թվերով):

2. Բազմապատկման արդյունքները գումարվում են, ընդ որում յուրաքանչյուր նիշ գումարվում է որպես առանձին թիվ (տես օրինակ):

Եթե ստացված արդյունքն առանց մնացորդի բաժանվում է 10-ի, ապա ստուգիչ նիշը ճիշտ է հաշվարկված:

Օրինակ՝ **1210027958234**

1	2	1	0	0	2	7	9	5	8	2	3	4	–	<i>Կող</i>
x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	–	<i>(բազմապատկում)</i>
1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	–	<i>կշռային գործակիցներ</i>
<hr/>													–	<i>բազմապատկման արդյունքներ</i>
1	4	1	0	0	4	7	18	5	16	2	6	4	–	

$$1+4+1+0+0+4+7+1+8+5+1+6+2+6+4=50$$

Քանի որ գումարը (50) առանց մնացորդի բաժանվում է 10-ի, ստուգիչ նիշը ճիշտ է հաշվարկված: